

N:o 36.

Af herrar **Billing** och **Svedelius**, med förslag till ändrade bestämmelser angående politisk rösträtt m. m.

Det af sistlidna års Riksdags konstitutionsutskott utarbetade »förslag till ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 10 till och med 25 äfvensom §§ 27, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen» bifölls af Första Kammaren, och för godkännande af detsamma afgåfvos i Andra Kammaren 109 röster, under det att afslagsrösterna där voro 114. Ställningen inom Riksdagen till ett i all hufvudsak med detta öfverensstämmande förslag var vid 1904 års riksdag densamma, blott med den skillnaden, att vid 1905 års riksdag bifallsrösterna voro i någon mån flera än 1904. Betraktas båda kamrarna såsom ett gemensamt helt, har således Riksdagen med stor röstöfvervikt förklarar sig godkänna det nämnda förslaget eller åtminstone den detsamma bärande grundtanken: att valen till Andra Kammaren skola vara proportionella. Intet annat förslag till förändring af de ifrågavarande grundlagsparagraferna har vunnit tillnärmelsevis så stort erkännande.

Något giltigt skäl föreligger ej att frångå den uppfattningen, att, om rösträtten vid val af ledamöter i Andra Kammaren skall så utsträckas, som ifrågasatts under sistförflutna riksdagar, valen till denna kammare böra vara proportionella. Att denna valmetod hvilar på rättvis grund och är ägnad till att i någon mån tillvarataga minoritetens rätt, har ej kunnat förnekas. Om sympatierna för densamma äfven å håll, där man önskar garanti mot majoritetsförtryck, varit ringa, beror detta, enligt vår mening, dels därpå, att den ej till sin innebörd blifvit klart förstådd, och dels därpå, att den form för dess tillämpning, som fram-

kommit i 1905 års konstitutionsutskotts förslag, varit af ganska invecklad art. Äfven om denna form från teoretiskt-teknisk synpunkt förtjänar det bästa loford, äro vi dock öfvertygade därom, att en enklare kan uttänkas, som på tillfredsställande sätt motsvarar de praktiska behofven. Det lär ej förvåna, att vi ej kunna till denna vår motion bifoga förslag till en förenklad form för proportionell valmetod, men vi våga förutsätta, att konstitutionsutskottet skall kunna och vilja detta göra eller i alla händelser finna utväg till åstadkommande af ett sådant förslag. Äfven om detta ej skulle kunna utarbetas under innevarande riksdag, bör ej häri ligga något hinder mot att antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling det förslag, som vi frambära, då valmetodsbestämmelserna ej till större eller mindre del behöfva införas i grundlag, utan kunna sammanfattas i särskild vallag. Med frånskiljande af det, som lämpligen kan få plats i en sådan vallag, öfverensstämmer vårt förslag med det af 1905 års konstitutionsutskott framlagda.

Vi framställa alltså vördsamt, att Riksdagen måtte antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande

Förslag

till

ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 10 till och med 25 äfvensom §§ 27, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen.

Regeringsformen.

§ 31.

Till borgmästaretjänst i stad äge där bosatta och i stadens allmänna angelägenheter röstberättigade män att föreslå tre behöriga personer, då Konungen en af dem utnämne. På lika sätt förhålles med rådmans- och magistratssekreteraresysslor i Stockholm.

§ 49.

Riksdagen representerar svenska folket. De rättigheter och åligganden, som gällande lag tillägger Rikets Ständer, tillkomma hädan-

efter Riksdagen. Den fördelas i två kamrar, Första Kammaren och Andra Kammaren, hvilkas ledamöter väljas på sätt riksdagsordningen och beträffande ledamöterna i Andra Kammaren jämväl särskild af Konungen och Riksdagen gemensamt stiftad vallag stadga. Kamrarna äga i alla frågor lika behörighet och myndighet; skolande Riksdagen i kraft af denna grundlag sammankomma till lagtima möte hvarje år den 15 januari, eller, om helgdag då inträffar, dagen därefter; Konungen dock obetaget att, emellan lagtima riksdagar, urtima Riksdag sammankalla.

Hos urtima riksdag må endast förekomma ärende, som föranledt Riksdagens sammankallande eller af Konungen eljest för densamma framlägges, så ock hvad med dylikt ärende står i oskiljaktigt sammanhang.

§ 53.

Lagtima Riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa utskott: ett Konstitutionsutskott, att väcka och upptaga frågor rörande förändringar i grundlagarna, så ock i vallag, hvarom i 49 § förmäles, att yttranden däröfver till Riksdagen afgifva samt att granska de i statsrådet förda protokoll; ett Statsutskott att utreda — — — — — kyrkolagarnes förbättring.

Å urtima riksdag skola — — — — — förekommande ärenden.

Riksdagsordningen.

Kamrarnas bildande.

a) Första Kammaren.

§ 10.

Val till Första Kammaren förrättas med slutna sedlar. Finnes valsedel lyda å person, som ej är valbar, eller på flera eller färre, än som vid valtillfället böra väljas, eller innefattar valsedel någon tve tydighet i anseende till den eller de valdes namn, skall samma sedel anses ogill.

Äro valsedlar till större antal än hälften ogilla och finnes det inverka på valets utgång, varde nytt val anställdt.

De afgifna valsedlarna skola af valets förrättare inläggas under försegling och förvaras, till dess valets giltighet vederbörligen afgjorts.

§ 11.

För den, som — — — (lika med nuvarande § 10) — — —
Ort och tid.

§ 12.

Är någon missnöjd — — — (lika med nuvarande § 11) — —
— — afgöras.

§ 13.

Riksdagsman — — — (lika med nuvarande § 12) — — befall-
ningshafvande.

b) *Andra Kammaren.*

§ 14.

Andra Kammarens ledamöter skola till ett antal af tvåhundra-
trettio väljas för en tid af tre år, räknade från och med januari månads
början året näst efter det, under hvilket valet skett.

§ 15.

1. Hvert och ett af rikets län, till hvilka i fråga om riksdags-
mannaval Stockholms stad är att hänföra, utgör med undantag för de
fall, hvarom nedan förmäles, en valkrets.

2. Stad, hvars folkmängd vid början af andra året före en treårs-
period uppgår till eller öfverstiger tre tvåhundratrettiondelar af rikets
folkmängd, skall från och med denna treårsperiod utgöra en valkrets.
Inträffar sedermera vid början af andra året före en treårsperiod, att
folkmängden i sådan stad ej längre uppgår till en nittiondel af rikets
folkmängd, skall den stad icke vidare bilda egen valkrets.

3. Där ett län eller om en eller flera af ett läns städer bilda egna
valkretsar, öfriga delen af sådant län till följd af särskilda omständigheter,
såsom folkmängdens storlek eller samfärdsförhållandena, finnes lämpligen
böra delas, må dylikt län eller dylik länsdel utgöra högst två valkretsar.

4. Rikets indelning i valkretsar innehålles i lagen om val till
Riksdagens Andra Kammare.

§ 16.

1. Inom hvarje valkrets väljes, efter folkmängden vid början af året näst före den treårsperiod, för hvilken valen gälla, en riksdagsman för hvarje fullt tal, motsvarande en tvåhundredtrettiondel af rikets folkmängd; och skola för ernående af hela antalet tvåhundredtrettio riksdagsmän de valkretsar, hvilkas folkmängd mest öfverskjuter de tal, som, efter hvad nyss är sagdt, äro bestämmande för riksdagsmännens antal inom valkretsarna, hvar för sig i ordning efter öfverskottens storlek vara berättigade att välja ytterligare en riksdagsman. Äro öfverskottstalen lika för två eller flera valkretsar, afgöres, där så är nödigt, företrädet genom lottning på sätt i § 6 mom. 7 är stadgadt. Ej må dock i någon valkrets antalet riksdagsmän understiga tre.

2. Det antal riksdagsmän, hvarje valkrets enligt ofvan angifna grunder äger utse, fastställles af Konungen.

§ 17.

Valrätt tillkommer enhvar välfrejdad svensk man, som är skyldig till staten erlægga direkt skatt, från och med kalenderåret näst efter det, hvarunder han uppnått tjugufem års ålder, dock ej

a) den, som står under förmynderskap eller är i konkurstillstånd;

b) den, som häftar för understöd, hvilket under löpande eller sistförflutna kalenderåret af fattigvårdssamhälle tilldelats honom själf, hans hustru eller minderåriga barn;

c) den, som icke erlagt de honom påförda utskylder till stat och kommun, hvilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren;

d) värnpliktig, som icke fullgjort de honom till och med utgången af sistförflutna kalenderåret åliggande värnpliktsöfningar.

Närmare bestämmelser rörande tillämpningen af nu stadgade villkor meddelas i vallagen.

§ 18.

1. Val till riksdagsman i Andra Kammaren utsättes af Konungens befallningshafvande att äga rum någon dag i september månad året näst före början af de tre år, för hvilka valet gäller.

2. Förordnar Konungen nya val, verkställas dessa ofördröjligen för den återstående tiden.

§ 19

Valen till Andra Kammaren äro proportionella och omedelbara. Hvarje röstande äge därvid en röst.

Närmare bestämmelser om valen meddelas i vallagen.

§ 20.

Till ledamöter i Andra Kammaren kunna endast utses män, som vid valtillfället äga valrätt inom den valkrets, för hvilken de väljas.

§ 21.

För enhvar, som blifvit utsedd till ledamot i Andra Kammaren, utfärdas ofördröjligen af Konungens befallningshafvande fullmakt i två exemplar, af hvilka det ena öfverlämnas åt den valde och det andra insändes till justitiedepartementet.

Om lydelsen af fullmakt förordnas i vallagen.

§ 22.

Riksdagsman, som för Andra Kammaren vald blifvit, må ej denna befattning sig undandraga, med mindre han företer giltiga skäl för afsägelse. Såsom sådana anses:

- a) de hinder, allmänna lagen upptager såsom laga förfall;
- b) ålder öfver 60 år;
- c) att den valde tillförene såsom riksdagsman bevistat tre lagtima riksdagar.

Afsägelse af riksdagsmannaupdrag, ehvad den göres vid valtillfälle eller efteråt, mellan riksdagar, pröfvas af Konungens befallningshafvande.

§ 23.

Är någon missnöjd med val till riksdagsman i Andra Kammaren eller sådan Konungens befallningshafvandes åtgärd, som står i omedelbart samband med själfva valet, eller vill någon klaga öfver beslut, hvarigenom af honom gjord afsägelse af riksdagsmannaupdrag ej blifvit godkänd, må han däröfver hos Konungen anföra besvär. För sådant

ändamål äger klaganden hos Konungens befallningshafvande äska behörigt protokollsutdrag, hvilket inom högst tre dagar därefter bör till klaganden utlämnas; och skall han, vid förlust af talan, sist inom tio dagar efter valförrättningens slut eller, där afsägelse skett senare än vid valtillfälle, efter erhållen del af Konungens befallningshafvandes beslut sina till Konungen ställda besvär ingifva till befallningshafvanden, som på sätt i § 12 stadgas, lämnar vederbörande tillfälle att sig förklara. Sedan den för förklarings afgifvande bestämda tid tilländalupit, har Konungens befallningshafvande att besvären jämte alla målet rörande handlingar ofördröjligen till Konungen insända, hvarefter med målet vidare så förhålles, som i § 12 sägs.

§ 24.

Hvarje ledamot — — — (lika med nuvarande § 23) — — — af arfvodet.

c) *Gemensamma bestämmelser.*

§ 25.

Rösträtt må ej utöfvas af annan valberättigad än den, som vid valtillfälle personligen sig inställer.

§ 27.

Därest någon varder för samma tid vald till ledamot af bägge kamrarna eller till ledamot af Första Kammaren för två eller flera valkretsar, må på honom ankomma att bestämma, i hvilkendera kammaren han vill inträda eller för hvilken valkrets han vill anses till riksdagsman vald. Dock åligger honom att hos Konungens befallningshafvande i den ort, för hvilken han riksdagsmannaupdrag ej mottager, därom göra skyndsamt anmälan.

§ 28.

Hos Konungen göres af hvardera kammaren anmälan om de ledigheter inom kammaren, hvilka skola under samma eller innan nästa riksdag fyllas, hvarefter Konungen anbefaller Dess befallningshafvande föranstalta, att annan utses i den afgångnes ställe.

Om mellan riksdagar ledighet i någondera kammaren genom ledamots afgang uppstår, åligger Konungens befallningshafvande, när den afgangne varit ledamot af Första Kammaren, att om ledigheten göra anmälan hos Konungen, som förordnar om nytt vals anställande, och, då den afgangne tillhört Andra Kammaren, att föranstalta om utseende af annan person i den afgangnes ställe.

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet tillkommer att granska rikets grundlagar och vallag, hvarom i § 49 regeringsformen förmäles, samt att hos Riksdagen föreslå de ändringar däruti, som utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa, så ock att meddela utlåtande öfver de från kamrarna till utskottet hänvisade grundlags- och vallagsfrågor.

2. Utskottet — — — — stadgadt.

3. Utskottet — — — — proposition.

Öfvergångsstadgande.

Intill dess nya val i hela riket till Andra Kammaren första gången förrättas efter utgången af augusti månad 1910, skola i fråga om val till kammaren tillämpas de före år 1909 i sådant hänseende gällande stadganden.

Stockholm den 20 mars 1906.

Gottfrid Billing.

Ax. G. Svedelius.